ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ
នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

សៀវភៅណែនាំ

បច្ចេកទេសដាំដំណាំមៀនប៉ៃលិន

សហការរៀបចំដោយ:

នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម
ការិយាល័យផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃមន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិន

ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤

សៀវភៅណែនាំស្តីពី
បច្ចេកទេសដាំដំណាំម្រៀនប៉ៃលិន

សហការរៀបចំដោយ
នាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃអគ្គនាយកដ្ឋានកសិកម្ម និង
ការិយាល័យផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃមន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិន

បោះពុម្ពលើកទី១ ចំនួន ១៥០០ ច្បាប់

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយ គម្រោងកម្មវិធីខ្សែសង្វាក់តម្លៃកសិកម្ម កម្ពុជា (CAVAC) ឧបត្ថម្ភការសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយអង្គការទស្សនៈពិភពលោកកម្ពុជា

រក្សាសិទ្ធដោយៈ មន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិន

សមាសភាពចូលរួមចំណែកផលិតសៀវភៅណែនាំស្ដីពី បច្ចេកទេសដាំដំណាំម្ទេសប៉ៃលិន

I. ទីប្រឹក្សាផ្ដល់យោបល់:

១. ឯកឧត្តម **ភើត សុធា** អភិបាល នៃគណៈអភិបាលខេត្តប៉ៃលិន

២. លោកបណ្ឌិត **ម៉ាក់ សឿន** ប្រធាននាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

៣. លោក **សាយ សុផាត** ប្រធានមន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិន

II. អ្នករៀបរៀង:

១. លោក **ប៉ុល សុន** អនុប្រធានការិយាល័យផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

២. លោក **ផាន ទូច** មន្ត្រីនាយកដ្ឋានផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

៣. លោក **អ៊ុក ល័ក្ខភារ** មន្ត្រីមន្ទីរកសិកម្ម ខេត្តប៉ៃលិន

III. ក្រុមការងារស្រាវជ្រាវ:

១. លោក **និល ឆេន** អនុប្រធានមន្ទីរកសិកម្ម ខេត្តប៉ៃលិន

២. លោក **សោម ខុដ្ឋី** ប្រធានការិយាល័យកសិកម្មក្រុងប៉ៃលិន

៣. លោក **ឆុង វ៉ៃ** មន្ត្រីមន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិន

៤. លោក **ផាន សុផាន់ណារ៉ា** ប្រធានការិ.ក្សេត្រសាស្ត្រ និងផ.ភាពកសិកម្ម

៥. លោក **កែវ ចាន់តារា** អនុប្រធានការិ.កសិកម្មស្រុកសាលាក្រៅ

៦. លោក **ហៃ ឈាង** បុគ្គលិកអង្គការទស្សនៈពិភពលោកកម្ពុជា

IV. អ្នកផ្ដល់បទពិសោធន៍:

១. លោក **សារ ចំរើន** ម្ចាស់ចម្ការមៀន ភ.ទឹកចេញ ឃុំស្ទឹងកាច់ ស្រ.សា.ក្រៅ

២. លោក **អ៊ុន ថេន** ម្ចាស់ចម្ការមៀន ភ.បឹងព្រលឹត ឃុំស្ទឹងកាច់ ស.សា.ក្រៅ

៣. លោក **សួន សុំ** ម្ចាស់ចម្ការមៀន ភ.អូរឈើក្រំ ឃុំស្ទឹងកាច់ ស្រ.សា.ក្រៅ

៤. លោក **ជា សារី** ម្ចាស់ចម្ការមៀន ភ.អូរតាប្រាំង ស.ប៉ៃលិន ក្រុងប៉ៃលិន

៥. លោក **អ៊ុំ សារឿន** ម្ចាស់ចម្ការ ភ.បឹងអំពិល ឃុំត្រែង ស្រុករតនៈមណ្ឌល

៦. លោក **ឈាង ហាក់** ម្ចាស់ចម្ការ ភ.អូរគគី ឃុំគ្រាង ស្រុកកំរៀង ខេត្តបាត់ដំបង

មាតិកា ទំព័រ

- អារម្ភកថា...i
- លក្ខណៈពិសេស...១
- ប្រវត្តិ និងដើមកំណើត..................................១
- ប្រវត្តិដំណាំមៀននៅខេត្តប៉ៃលិន......................៣
- លក្ខណៈរុក្ខសាស្ត្រ......................................៤
- បច្ចេកទេសដាំដុះ ៨
- បច្ចេកទេសថែទាំដំណាំមៀន.........................២៩
- ការបញ្ចាផលមៀន.....................................៥៩
- ជំងឺ និងសត្វល្អិតចង្រៃ ៧៦
- ការប្រមូលផលមៀន...................................៩៣

អារម្ភកថា

មៀនប៉ៃលិន ជារុក្ខជាតិហូបផ្លែមួយប្រភេទ ដែលមានអត្ថប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់លើផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម និង លើកកំពស់បរិស្ថានធម្មជាតិ ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់រុក្ខជាតិមួយប្រភេទនេះ ជាដំណាំចម្ការមិនរើសដីមានរយៈពេលមធ្យមក្នុងការផ្តល់ទិន្នផល និងមានអាយុវែង អាចប្រមូលផល ព្រមទាំងហុចផលបានរៀងរាល់ឆ្នាំ ដោយអាចបញ្ជារ អោយផ្លែបានតាមពេលវេលាចង់បាន ។ ផ្លែមានរស់ជាតិផ្អែមឆ្ងាញ់ និងមានក្លិនក្រអូប ដែលមនុស្សទូទៅនិយមចូលចិត្ត បរិភោគ ហេតុនេះហើយបានជាគេឱ្យតម្លៃថា ជាឈើហូបផ្លែដែលមានតម្លៃផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម ព្រមទាំងលើកកំពស់ ផ្នែកឧស្សាហកម្ម និងបរិស្ថានធម្មជាតិផងដែរ ។

ក្នុងអំឡុងពេលប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ប្រជាកសិករខេត្តប៉ៃលិន ដោយសារការដាំដំណាំកសិឧស្សាហកម្មដូចជា ពោតក្រហម ដំឡូងមី មានតម្លៃទីផ្សារមិនទៀងទាត់ ហើយទិន្នផលចេះតែថយចុះ ដោយសារបាត់បង់ជីវជាតិដី និងបរិស្ថាន ធម្មជាតិប្រែប្រួល កសិករបានផ្លាស់ប្តូរផ្នត់គំនិត និងប្តូរយុទ្ធសាស្រ្ត បែរមកនាំគ្នាដាំមៀនប៉ៃលិន យ៉ាងស្រស្រាក់ស្រស្រាំ នៅលើផ្ទៃដីច្រើនហិកតា។ មៀនប៉ៃលិនអាចប្រមូលផលបាន ចាប់តាំងពីអាយុ ៣ ឆ្នាំឡើងទៅ ។រីឯទិន្នផលនឹងកើនឡើងជារៀងរាល់ឆ្នាំ មានទីផ្សារទូលាយ និង មានតម្លៃខ្ពស់ លក់បានទាំងផ្លែស្រស់ ឬកែច្នៃជាមៀនសម្ងួត មៀនកំប៉ុង ដើម្បីបន្ថែមចំណូលគ្រួសារ។

កសិករខេត្តប៉ៃលិន បានផ្តើមដាំ និងនាំផលិតផលទៅលក់ក្នុងទីផ្សារនានាក្នុងប្រទេសយ៉ាងច្រើនតាំងពីទស្សវត្សរ៍ឆ្នាំ២០០០ ក្រោយសិក្ខាសាលាដែលរៀបចំឡើងដោយអង្គការទស្សនៈពិភពលោកកម្ពុជា នៅខេត្តប៉ៃលិន នាឆ្នាំ២០០៨ អាជ្ញាធរគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ក្នុងខេត្ត មន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិនបានលើកទឹកចិត្តកសិករបង្កើនការដាំដុះ ដំណាំមៀនប៉ៃលិន នេះ ដែលបានសន្និដ្ឋានថា មៀនប៉ៃលិន ជាឈើហូបផ្លែមានតម្លៃសេដ្ឋកិច្ច និងលើកកំពស់បរិស្ថានធម្មជាតិ។

ដើម្បីរួមចំណែកការជំរុញចលនាដំណាំមៀនប៉ៃលិន ព្រមទាំងយល់ឃើញថាប្រជាកសិករខេត្តប៉ៃលិនមួយចំនួន គាត់ចេះដាំ និងមើលថែទាំដំណាំមៀននេះជាង១០ឆ្នាំមកហើយ តែគ្មានឯកសារបច្ចេកទេសណាមួយជាភាសា ខ្មែរ ដើម្បីកសិករទូទៅបានសិក្សាពីវិធីសាស្រ្តនិងបច្ចេកទេសលើវិស័យមៀនប៉ៃលិននេះនៅឡើយ ទើបការិយាល័យផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម នៃមន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិនផ្តួចផ្តើមដោយលោក **ប៉ុល សុន** អនុប្រធានការិយាល័យផ្សព្វផ្សាយកសិកម្ម

និងមានការចង្អុលបង្ហាញពីឯកឧត្តម **ភើត សុផា** អភិបាល នៃគណៈអភិបាលខេត្តប៉ៃលិន លោក **សាយ សុផាត** ប្រធានមន្ទីរកសិកម្មខេត្តប៉ៃលិន និងក្រុមការងារបានខំប្រឹងប្រែងស្រាវជ្រាវ ប្រមូលឯកសារមកបកប្រែរៀបចំចងក្រងជាឯកសារបច្ចេកទេសបឋមសម្រាប់ផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានដល់កសិករ។ពីព្រោះសៀវភៅនេះបង្ហាញតាំងពី ប្រវត្តិដើមកំណើតលក្ខណៈរុក្ខសាស្ត្រ បច្ចេកទេសពង្រីកពូជ ការដាំ ការថែទាំ ការដាក់សារធាតុបញ្ចារ រហូតដល់ការប្រមូលផលព្រមទាំងការថែរក្សាព្យាបាលជម្ងឺ និងសត្វល្អិតចង្រៃទៀតផង។ ហើយសៀវភៅច្បាប់នេះក្រុមការងារយើងខ្ញុំបានខិតខំ សំយោគឯកសារជាមួយ និងបទពិសោធន៍របស់កសិករ ម្ចាស់ចម្ការមៀនធំៗនៅខេត្តប៉ៃលិន ស្រុកកំរៀង និងស្រុករតនមណ្ឌលខេត្ត បាត់ដំបង គួបផ្សំជាមួយការអនុវត្តផ្ទាល់ដោយរៀបចំយ៉ាងល្អិតល្អន់ និងប្រើពាក្យងាយស្រួលផ្តល់ជូនដល់កសិករ និងអ្នកចាប់អារម្មណ៍ ព្រមទាំងនិស្សិតដែលចង់ស្រាវជ្រាវសម្រាប់ធ្វើជាមូលដ្ឋាន ទោះបីជាសៀវភៅនេះមានលក្ខណៈខ្លះ នៅមានការកែលម្អទៅតាមស្ថានភាពបរិស្ថាន និងបច្ចេកទេសថ្មីៗថែមទៀតក៏ដោយ ក៏សៀវភៅនេះមានមូលដានគ្រឹះ សម្រាប់ការសិក្សាដែរ។ ច្បាប់ក្រោយយើងខ្ញុំ និងរៀបចំថែមទៀតស្តីពីខ្សែសង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់ក្រោយប្រមូលផលមៀនដូចជា ការកំណត់មាត្រដ្ឋាន គុណភាពការចំណាត់ថ្នាក់ផលិតផលការរៀបចំដឹកជញ្ជូនសម្ភារបរិក្ខា ព្រមទាំងទីផ្សារ និងការធ្វើទីផ្សារជាដើម។

យើងខ្ញុំសង្ឃឹម និងជឿជាក់ថាសៀវភៅមួយច្បាប់នេះ និងក្លាយទៅជារបស់ដែលមានសារសំខាន់ មួយសម្រាប់កសិករ និង អ្នកសិក្សាក្នុងការលើកកំពស់ការអភិវឌ្ឍន៍ផលិកម្មដំណាំមៀនប៉ៃលិនជាមិនខាន ហើយយើងខ្ញុំ នឹងរង់ចាំទទួលនូវការផ្តល់អនុសាសន៍ និងកែលម្អក្នុងនៃស្ថាបនាដើម្បីជាប្រយោជន៍ក្នុងការចងក្រងសៀវភៅបច្ចេកទេសក្រោយៗទៀត ។

ធ្វើនៅប៉ៃលិនថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៤

ហត្ថលេខា

ប៉ុល សុន

១.សេចក្តីផ្តើម:

១. សេចក្តីផ្តើម (លក្ខណៈពិសេស)

មៀនប៉ៃលិន ជាឈើហូបផ្លែដែលមានសារសំខាន់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចមួយចំណែករបស់ប្រជាកសិករនៅក្នុងខេត្តប៉ៃលិន ។ ដោយបច្ចុប្បន្ននេះនៅខេត្តប៉ៃលិន មានចលនាផុលផុសក្នុងការលើកកម្ពស់ជំរុញការអភិវឌ្ឍន៍ដំណាំមៀនប៉ៃលិន ពីព្រោះផលិតផលមៀនប៉ៃលិនអាចផលិតសម្រាប់ធ្វើពាណិជ្ជកម្មនាំចេញទៅលក់នៅទីផ្សារក្នុងស្រុក និងក្រៅប្រទេស ទាំងផ្លែស្រស់ និងកែច្នៃជាមៀនកំប៉ុង និងមៀនស្ងួត និងភេសជ្ជៈ។ល។ ម៉្យាងទៀតប្រជាជននិយមបរិភោគផ្លែមៀនប៉ៃលិនយ៉ាងច្រើន បើប្រៀបធៀបជាមួយឈើហូបផ្លែដទៃទៀត។ នាពេលបច្ចុប្បន្នមៀនប៉ៃលិនមានទីផ្សារទូលំ ទូលាយ មានអ្នកប្រកួតប្រជែងនៅតិចនៅឡើយ ហើយតម្រូវការទីផ្សារច្រើនសម្រាប់ទីផ្សារក្រៅប្រទេសដូចជាប្រទេស វៀតណាម ចិន ម៉ាឡេស៊ី ឥណ្ឌា អូស្ត្រាលី សឹង្ហបូរី សហរដ្ឋអាមេរិក អារ៉ាប៊ីសាអូឌិត ឥណ្ឌូនេស៊ី និងប្រទេសជិតខាងមួយចំនួនទៀត។ល។ មៀនប៉ៃលិនជាឈើហូបផ្លែអំណោយផលនៅតំបន់ក្តៅសើម ដែលអាចដាំ និងលូតលាស់បានល្អនៅ អាស៊ី អាគ្នេយ៍ ពិសេសនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសជិតខាងកម្ពុជា។ល។ ដំណាំមៀនជារុក្ខជាតិដែល មានអាយុវែង ដាំម្តងអាចប្រមូលផលបាន ពី ៣០ ទៅ ៤០ឆ្នាំ ប្រសិនបើពុំមានការរំខាន ឬត្រូវបំផ្លាញដោយសាកត្តាផ្សេងៗ ។ ផ្លែមានរសជាតិផ្អែមឈ្ងុយ ក្រអូបដែលមានថាមពលខ្ពស់ធ្វើឱ្យមានការនិយម ចូលចិត្ត បរិភោគយ៉ាងច្រើនទាំងប្រជាជនកម្ពុជា និងប្រជាជនប្រទេសផ្សេងទៀត នៅក្នុងតំបន់។ កសិករ ខេត្តប៉ៃលិនបានឱ្យតម្លៃថាជាឈើហូបផ្លែមានតម្លៃ សេដ្ឋកិច្ច និងជួយលើកម្ពស់បរិស្ថានធម្មជាតិ និងត្រៀមឈានឆ្ពោះទៅរកការលើកកម្ពស់ផ្នែកឧស្សាហកម្មផងដែរ។ កសិករនិយមក្នុងការដាំនិងបង្កើនផ្ទៃដីច្រើនឡើងៗពីព្រោះជាផលិតផល ដែលមានទីផ្សារទូលាយ និងមានតំលៃខ្ពស់។

២. ប្រវត្តិ និងដើមកំណើត

មានប្រវត្តិដំណាលទុកថា មៀនជាឈើហូបផ្លែ មានដើមកំណើតមកពីប្រទេសចិនភាគខាងត្បូង តាមប្រវត្តិបានបញ្ជាក់ថា ដើមកំណើតរបស់មៀនគឺនៅក្នុងប្រទេសចិនដោយសារប្រជាជនចិនបានដាំមៀននេះអស់រយៈពេលច្រើនពាន់ឆ្នាំមកហើយ ដោយបានដាំយ៉ាងច្រើនក្នុងខេត្តក្វាងទុង ហ្វូគៀន ក្វាងស៊ី សេឈួន និងតៃវ៉ាន់ដែលមានមជ្ឈមណ្ឌល កណ្តាលស្ថិតនៅខេត្តហ្វូគៀន គេដាំមៀនរួមជាមួយដើម គូលេន ។ ប្រវត្តិរបស់មៀននៅក្នុងប្រទេសចិននោះបានដំណាលថា ក្នុងសម័យព្រះចៅ ឆេងថាង (Chheng Tang) (B.C1766) ហើយ និងក្នុងសៀវភៅ Ruya(110B.C) មានកត់ត្រាទុកក្នុងវណ្ណកម្មច្បាប់ដំបូងដែលមានការអធិប្បាយពី

ដំណាំនេះទុកយ៉ាងជាក់លាក់ គឺសៀវភៅឈ្មោះ (Nam Fong Tuol Yuk Chang) ដែលជាសៀវភៅពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខណៈរុក្ខសាស្រ្ត មានឈ្មោះល្បីល្បាញ ច្បាប់ដំបូងសរសេរដោយព្រះសង្ឃ នៃស្រុក State Chi Ham បានដំណាលទុកថាដើមឈើនេះមានប្រភពដើម នៅភាគខាងត្បូងរបស់ប្រទេសចិន ហើយហៅឈ្មោះ ដើមឈើនេះថា LONGAN ដែលបានចារិកទុកថាមៀនជាប្រភេទ ដើមឈើមានកម្ពស់មធ្យម ១ ដល់ ២ chang គឺស្មើនឹង(១០-២០ ហ្វូត)មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងដើមគូលេន ប៉ុន្តែស្លឹកតូចជាង ។ ចាប់តាំងពីផ្កា ផ្លែ ក្តិប ដល់ទុំមានរយៈពេល ៦ ខែ ដែលផ្លែមានពណ៌ព្រឿងៗសំបករាបស្មើ ប៉ុន្តែមានក្រឡាតិចៗ ពេលផ្លែទុំមានរាងដូចគ្រាប់លុញ សាច់ពណ៌ស មានរស់ជាតិផ្អែមដូចទឹកឃ្មុំ និងកាន់ផ្លែប្រមាណពី ២០ ដល់ ៣០ផ្លែក្នុងមួយស្នែង ។

សៀវភៅឈ្មោះ Ben Chao Kong Ma ដែលសរសេរដោយលោក Lishi Chun បានដំណាលដល់គុណតម្លៃ របស់មៀនថា អាចប្រើជាថ្នាំកែរោគទៀតផង ។ គេដំណាលថាផ្លែមៀនអាចប្រើជាថ្នាំជំនួយកម្លាំង ហើយនឹងជំនួយដល់សុខភាព ព្រមទាំងប្រើជាឱសថបុរាណ សម្រាប់ព្យាបាលរោគពោះវៀនបានផងដែរ ។ George Weid Man Groff ពោលថា មៀន និងគូលេនជារុក្ខជាតិលើកតម្កើងនៅក្នុងស្រុកភូមិ របស់ប្រជាជនចិន រហូតដល់ អ្នកនិពន្ធចិន យកឈ្មោះទៅនិពន្ធជាបទភ្លេង និងពាក្យកាបឃ្លោងសម្តែងឱ្យឃើញដល់សារៈសំខាន់របស់ឈើហូបផ្លែទាំងពីរប្រភេទនេះ និងការរស់នៅរបស់ប្រជាជនចិនសម័យមុន ។ ពីអតីតកាលអ្នកទេសចរណ៍ជនជាតិ អឺរ៉ុប បានធ្វើដំណើរទៅប្រទេសចិន ហើយបានរាយការណ៍អំពីមៀន និងគូលេន នៅ ព.ស ១៥៨៥ ។ រយៈពេល ៧១ឆ្នាំមុននេះ គេបានរកឃើញផ្លូវទឹកមួយខ្សែតាមសមុទ្រទៅប្រទេសចិនក្នុង ព.ស ១៥១៤ ហើយបន្ទាប់មក ឈើហូបផ្លែទាំងពីរប្រភេទនេះ បានផ្តល់ការពេញនិយមរបស់អ្នករុក្ខវិទ្យា និងប្រជាកសិករអ្នកចម្ការភាគខាងលិច ប្រទេសចិនទាំងមូល ។ (អៈណាន់ តាំរុង ស៊ុខ និងផាវីនម្តោឆ័យ ព.ស ២៥៤៣ មហាវិទ្យាល័យម៉េចូ)។ តមកមានការពង្រីកដំណាំមៀនយ៉ាងច្រើនពីប្រទេសចិន និងបានហូរចូលដល់ប្រទេសឥណ្ឌា ស្រីលង្កា អឺរ៉ុប សហរដ្ឋអាមេរិក(រដ្ឋហាវ៉ៃ និងផ្លរីដា) អូស្រ្តាលី គុយបា ប្រជុំកោះ ឥណ្ឌាខាងលិច និងប្រជុំកោះម៉ាដាកាសស្កា។ ដំណាំមៀនដុះលូតលាស់បានល្អលើទីតាំងដីដែលមានលក្ខណៈជាដីល្បាប់ដូចជាដីដែលហូរពូន ពីទឹកទន្លេមានជីជាតិ ហើយជ្រាបទឹកបានល្អដូចជា ភូមិណាង ឆាងយឺន ខេត្តលាំភូនជាប់ទន្លេពិង គេប្រទះឃើញថា មៀនមួយដើមអាចផ្តល់ផ្លែ គិតជាចំណូលច្រើនជាងមួយ

មុីនបាតក្នុង ព.ស ២៥១០ ទើបមានពាក្យដំណាលថា (មៀនដើមមុីន) ជាប្រចាំហើយក៏ជាទីតាំងពង្រីកពូជដ៏សំខាន់។ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះគេបានយកមៀនទៅដាំនៅលើតំបន់ខ្ពង់រាបច្រើនឡើងៗ ដែលត្រូវការចាត់រកប្រភពទឹក ដើម្បីផ្តល់ឱ្យមៀន ។

៣. ប្រវត្តិរបស់ដំណាំមៀននៅខេត្តប៉ៃលិន:

រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ប្រវត្តិរបស់ដំណាំមៀន ពុំទាន់មានឃើញឯកសារណាបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ ក៏ប៉ុន្តែនៅខេត្តប៉ៃលិនគេឃើញមានដើមមៀន ដែលប្រជាជនហៅថា តាង៉ែនៗ នោះមានដើមធំៗ ចាស់ៗ អាយុច្រើន។ តាមការសន្និដ្ឋានគេដាំប្រហែលនៅក្នុងទស្សវត្ស ៥០-៦០ ឯណោះ ។ ប្រជាកសិករ ខេត្តប៉ៃលិន មួយចំនួនដែល មានធនធានបាននាំយកមៀនពូជមកដាំជាបណ្តើរៗមកដល់ឆ្នាំ ២០០៥ ដំណាំមៀននេះ បានក្លាយជាការចាប់អារម្មណ៍ របស់កសិករភាគច្រើនដែលមិនត្រឹមតែលក់ដូរនៅក្នុងខេត្តប៉ុណ្ណោះទេ នូវបានលក់យ៉ាងច្រើនទៅទីផ្សារ ភ្នំពេញ និងប្រទេសជិតខាងកម្ពុជាទៀតផង។ ប្រជាជនពុំបានហៅឈ្មោះថា មៀន នោះទេ គាត់នាំគ្នាហៅថា តាង៉ែនៗរហូតមក។ តាមប្រភពមិនផ្លូវការមានពាក្យដំណាលតៗគ្នា មកថានៅក្នុង ស្រុកបាណន់ ខេត្តបាត់ដំបង មានភូមិមួយដែលកាលដើមឡើយជាតំបន់ព្រៃនៅឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ប្រជាជនភាគច្រើន ពុំសូវបានចេញ ទៅឯទីក្រុងទេ ដោយភូមិនេះ មានឈ្មោះថាតាង៉ែន ហើយក្រោយមកពាក្យ តាង៉ែនៗនេះបានក្លាយជាពាក្យ ដែលគេ បង្អាប់គ្នាលេងថា អាតាង៉ែនៗ នៅឯទីក្រុងបាត់ដំបង ដែលមានអត្ថន័យ សំដៅលើជនណាដែលមានការ យល់ដឹងតិច ឬ មិនដែលស្គាល់ក្រុង ។

អាស្រ័យហេតុដូចខាងលើនេះហើយទើបនៅឆ្នាំ ២០០៨ សិក្ខាសាលា មួយដែលឧបត្ថម្ភដោយ គំរោងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់អង្គការទស្សនពិភពលោកកម្ពុជា បានស្នើដល់អង្គសិក្ខាសាលា ឱ្យជួយផ្សព្វផ្សាយដើម្បីឱ្យប្រជាកសិករប្រើពាក្យ មៀនប៉ៃលិន វិញដោយជាអំបូរមៀន (Family) ដែលជាពូជមានការអភិវឌ្ឍន៍ ហើយជារុក្ខជាតិឈើហូបផ្លែមួយប្រភេទដែលប្រជាកសិករខេត្ត ប៉ៃលិន បានដាំច្រើនជាងគេនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ននេះ ។

៤. លក្ខណៈរុក្ខសាស្ត្រ:

មៀនជាឈើហូបផ្លែតំបន់ក្តៅសើម ដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែល គូលេន និង សាវម៉ាវ មានឈ្មោះ សាមញ្ញថា Longan, Lungan ,Dragon's eye ឬ Eyeball ចាត់នៅក្នុង Order Sapindales ,Family Sapindaceae ។ មៀនមានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រជាច្រើនឈ្មោះ គឺ Euphoria Longana Lamk , Dimocapus Longan Lour ឬ Nephelium Longana Camb ក្រៅពីនេះនៅមានរុក្ខជាតិដែលស្ថិតក្នុងអំបូរ (Family) ដូចគ្នាច្រើនប្រភេទទៀត ដូចជា គូលេន មៀនក្រហម ឬ មៀនប្រផេះ សាវម៉ាវរោមខ្លី មៀនព្រៃជាដើម ។ល។ សម្រាប់ លក្ខណៈផ្នែករុក្ខសាស្ត្ររបស់មៀនមានដូចតទៅ ៖

ដើម:

មៀនចាត់ជាឈើផ្លែអាយុវែងមានទម្រង់ដើមខ្ពស់មធ្យម រហូតដល់ទំហំធំអាស្រ័យទៅតាមពូជ មានទម្រង់មែកទូលាយ។ មៀនដែលដាំដោយគ្រាប់មានដើមត្រង់ ពេលលូតលាស់ពេញទីមានកម្ពស់ ប្រមាណ ១០ ដល់ ១២ ម៉ែត្រ ទម្រង់ម្លប់មែកទូលាយ ៦ ដល់ ៨ម៉ែត្រ ជំពាមមែកមិនសូវស្វិត ពេលទទួលទម្ងន់ផ្លែច្រើនអាចរយះ បាក់ដោយងាយ។ បើសិនដើមដែលដាំដោយប្រើពូជពង្រីក ពីការសាកផ្សាំមែក មានទម្រង់មែកសាខាជិតៗដីបើសិនមិនបានកាត់តែងមែក តាំងពីពេលដែលដើមនៅ